محسن جلال‌پور از بنیان‌گذاران انجمن پسته ایران، تحلیل کرد

چشم‌انداز اقتصاد پسته و ایران در سال ۱۴۰۰

دبیرخانه انجمن پسته ایران

در جلسه مجمع عمومی عادی سالانه انجمن پسته ایران که در تاریخ ۱۴ اسفندماه ۱۳۹۹ برگزار شد، محسن جلال‌پور عضو این انجمن با ارسال یک فایل تصویری با حاضران در مجمع سخن گفت. جلال‌پور در این سخنرانی ضمن تشکر از افراد حاضر در جلسه و ابراز تأسف از عدم امکان ملاقات حضوری با اعضا به دلیل شیوع ویروس کرونا، وضعیت صنعت پسته در سال ۹۹ و چشم‌انداز سال ۱۴۰۰ و عوامل موثر بر آن را تحلیل نمود. همچنین، وی ضمن تشکر از اعضای هیئت امنا، هیئت مدیره و همه اعضای انجمن به دلیل تلاش‌های صورت گرفته در طول سال گذشته، توضیح داد: «صنعت پسته صنعتی است که طی سال‌ها روی پای خود بالا آمده، شرایط سخت و ویژه‌ای داشته و سال ۹۹ با کرونا و گرفتاری‌های تحریم، دست و پنجه نرم کرد و شرایط سختی را پیشرو داشت، اما به خوبی از عهده این شرایط برآمده است؛ به‌طوری‌که یکی از بهترین سال‌ها برای صادرات در طول چند ماهه گذشته بوده و باید شکرگذار بود و می‌توان گفت ما امسال نمره خوب و قبولی را در صنعت پسته گرفتیم». در ادامه جزئیات این سخنرانی را می‌خوانید.

آنچه در سال ۹۹ گذشت

رشد اقتصاد ایران طی دو فصل از سه فصل گذشته در سال ۱۳۹۹ منفی بوده و تنها در تابستان این رشد مثبت بوده که دلیل آن فارغ از فعالیت و رونق اقتصادی بنگاه‌ها بوده‌است. بلکه، عمدتاً به‌دلیل افزایش قیمت ارز و مقرون به صرف شدن تولید و صادرات برخی از کالاها بوده‌است.

ضمن اینکه وقتی اقتصاد یک کشور طی ماه‌های متمادی دچار اُفت رشد می‌شود، کوچکترین حرکتی می‌تواند رشد منفی را تبدیل به مثبت کند؛ اما اینکه این رشد ادامه‌دار یا به شکل قابل توجه مثبت باشد، کار سختی است. کما اینکه در پاییز امسال نیز رشد منفی بود و پیش‌بینی خوب در پایان امسال این است که رشد صفر و پیش‌بینی بد این است که رشد منفی خواهد بود و به هیچ‌وجه رشد مثبت نداریم.

امسال سال سختی برای اقتصاد ایران به دلیل کرونا، تحریم و رکود حاکم بر بازار جهانی بود. در این سال، تورمی بیش از ۴۰ درصد تجربه شد و شاید بالاترین میزان تورم در ۵۰ سال گذشته باشد. همچنین، در زمینه اشتغال سال بسیار سختی داشتیم و مشکلات ناشی از کرونا باعث شد عده زیادی بیکار شوند و توسعه سرمایه‌گذاری نداشتیم. بعد از چنددهه برای اولین بار در زمینه سرمایه‌گذاری به رشد منفی رسیدیم که بسیار خطرناک است.

در آخرین همایش انجمن که در جزیره کیش برگزار شد، من و آقای دکتر برکچیان روی این موضوع که مهمترین مسئله پیش روی اقتصاد ایران اُفت سرمایه‌گذاری است، تأکید جدی داشتیم. متأسفانه این اتفاق افتاد و سرمایه‌گذاری در طول سال ۹۹ به کمترین میزان خود رسید و شرایط بدی را برای کشور ایجاد کرد. در شرایط نبود سرمایه‌گذاری، عملاً اشتغال و تولید نداریم و شرایط آینده امیدوار کننده نیست. به هر حال امسال پر از سختی بود؛ تولید موفقی در کشور نبود، تورم بالا و تلفیق رکود با آن به سال آینده نیز منتقل می‌شود.

تنها موردی که در ۶ ماهه اول امسال موجب دلگرمی شد، بورس بود که عملاً تصنعی و یک جریان غیرواقعی بود. متأسفانه، بعضی از دوستان در صنعت پسته در این قضیه گرفتار شدند و با اینکه موفقیت‌های کمی داشتند، اما عمدتاً موفقیت‌ها از بین رفتند و تبدیل به شکست شدند. به نظر من، بازار سهام بازار مناسبی برای امثال ما که در تولید و تجارت و فعالیت‌های اقتصادی اینچنینی اشتغال داریم، مناسب نبوده و نیست.

در سال ۹۹ بیشترین سود و درآمد مربوط به بازار سهام بوده، سپس به ترتیب طلا، ارز، مسکن و نهایتاً سپرده‌های بانکی بیشترین سود را داشته‌اند. این موضوع نشان از وضعیت نابسامان اقتصادی دارد، چون عمدتاً کالاهای واسطه‌ای و جریانات غیرمولد در بازار، پیشتاز بودند و شرایط بهتری داشتند.

به‌طورکلی، سال ۹۹ سال خوبی برای اقتصاد ایران نبود. در این سال با اُفت قیمت پسته، محصول ما صادر شد و توانست بازارهای خودش را حفظ کند؛ از این جهت جای شکرگزاری است. البته بعضی‌ها با عنوان کردن این موضوع که می‌توانستیم ارز بیشتری وارد کنیم، شاید از کاهش قیمت پسته گله‌مند باشند و گله‌مندی این گروه تا اندازه‌ای ممکن است صحیح باشد.

چشم‌انداز سال ۱۴۰۰

اقتصاد کشور در سال ۱۴۰۰ حتماً رشد مثبت خواهد داشت؛ چون کم‌کم در دنیا و تا اندازه‌ای در ایران داریم کرونا را پشت سر می‌گذاریم و همچین موضوع تحریم‌ها، مجازات‌ها و سخت‌گیری‌هایی که دولت ترامپ نسبت به ایران وجودداشت، تسهیل شده است. چه ما با آمریکا به توافق برسیم که احتمال زیاد خواهیم رسید و چه به توافق دست نیابیم، شرایط قبل بر نخواهد گشت. من فکر می‌کنم اقتصاد ایران در سال ۱۴۰۰ یک رشد بین ۲ تا ۵ درصد را بنا به شرایط سیاسی، تجربه خواهدکرد. حتی

اگر هیچ اتفاقی نیفتد و فضای فعلی ادامه پیدا کند، پیش‌بینی می‌شود حداقل رشد ۲ درصدی را شاهد باشیم.

به باور من سیر اقتصاد ایران یک حالت سینوسی دارد که گاهی در کف است و گاهی در سقف؛ در سال‌های ۹۷، ۹۸ و ۹۹ اقتصاد یک سیر نزولی به سمت کف داشت و در سال ۹۹ به کف رسیدیم. بر این اساس، رشد اقتصاد ما از سال ۱۴۰۰ شروع خواهدشد و روند صعودی به خود خواهدگرفت. البته این رشد متأثر از عواملی از این قبیل است که: رئیس دولت آینده چه کسی است؟ سرانجام مذاکرات چه می‌شود؟! شرایط کرونا را چطور کنترل کنیم؟ و بسیاری از مسائل دیگر بستگی دارد که یک بخش از آن مربوط به عوامل جهانی مثل کرونا و رکود جهانی است و بخش عمده آن مرتبط با نحوه سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌های داخلی است که بسته به رفتار دولت و مذاکرات پیش رو است.

به‌طورکلی، سال آینده بهتر از سال‌های قبل خواهد بود و حتماً اقتصاد رشد خواهدداشت، اما تورم ادامه می‌یابد. در بهترین شرایط که ما به مذاکره برویم و همه مشکلات به سرعت حل شوند و گره‌ها باز گردند، تورم کمتر از ۲۰ درصد نخواهد بود. احتمالاً در بدترین سناریو، حداکثر تورم به اندازه سال ۱۳۹۹ و شاید کمی کمتر از آن باشد. طبق پیش‌بینی اقتصاددانان تورم امسال حول و حوش ۲۰ تا ۴۰ درصد است که بسته به مذاکرات و شرایط سیاسی در حداکثر یا حداقل این محدوده قرار می‌گیرد. بنابراین، سیر تورمی ادامه خواهدداشت.

در زمینه قیمت ارز آنچه مسلم است، قیمت واقعی آن همین قیمت‌های امروز است که در بازار معامله می‌شود. امروز اقتصاد ایران با نرخ دلار ۲۴ هزار تومانی کاملاً سنخیت دارد و کمتر از این مقدار اصلاً با اقتصاد ایران در هیچ شرایطی، حتی در شرایط گره گشایی، چندان هم‌خوانی ندارد. به نظرمن، نرخ دلار زیر ۲۰ هزار تومان به دلیل خوش‌بینی بیش از حد واقع است.

چنانچه همین امروز شرایط به نحوی پیش برود که ما به وضع مناسبی برسیم، با کسری بودجه ۵۰ درصدی، هیچ راهی جز خلق پول و متعاقباً تورم و مسلماً افزایش نرخ ارز وجودندارد. به باور من، حتی اگر دولت بتواند در حجم زیادی نفت بفروشد، نمی‌توانیم تصور کنیم که دستیابی به قیمت دلار ۱۵-۱۶ هزار تومانی به این سرعت حاصل شود.

با کسری بودجه سال ۹۹ که حداقل ۳۰ درصد بوده، به اضافه کسری بودجه سال ۱۴۰۰ که پیش‌بینی می‌شود ۵۰ درصد باشد، با وجود شرایط تورمی، فضای کلی اقتصاد و کشور و ۶ ماه بی‌دولتی در ابتدای سال ۱۴۰۰ که عملاً انتقال دولت اتفاق می‌افتد، نباید متوقع بود که وضعیت خیلی عالی داشته باشیم. بنابراین، تصور من این است که قیمت دلار حول و حوش ۲۴ هزار تومان خواهدبود و فکر می‌کنم در سال آینده جهش ارز ۱۰ تا ۳۰ درصدی در یک فصل، هفته یا روز شبیه به آنچه طی چند سال گذشته تجربه شد، نداشته‌باشیم.

فکر می‌کنم که ما در سال آینده در صنعت پسته با توجه به اینکه امیدوار هستیم محصول روی درختان دچار خسارت نشود و به دلیل تولید زیاد آمریکایی‌ها، مجدداً با ازدیاد محصول در بازار مواجه شویم؛ بنابراین، من این تصور را ندارم که سال آینده، افزایش نرخ جهانی پسته تجربه شود؛ مگر اینکه خدای ناکرده پسته ما یا پسته آمریکایی‌ها دچار آفت، سرمازدگی و گرفتاری شود. ما امیدوار هستیم که این خطرات پیش نیاید، چون بسیاری از مردم چشم امیدشان به این درختان است. تا امروز شرایط از نظر میزان سرما خوب بوده، هر چند که از نظر بارندگی در مضیقه بودیم، ولی به نظر می‌آید محصول خوبی داشته‌باشیم. پیش‌بینی تولید آمریکایی‌ها بین ۶۰۰ تا ۶۵۰ هزار تن است و مشخص نیست چقدر از این میزان محقق شود. بنابراین، سال ۱۴۰۰ ما محصول قابل توجهی به بازار عرضه خواهیم کرد و خوشبختانه میزان صادرات امسال ما به حدی بوده که محصول انتقالی زیادی به سال بعد نخواهیم داشت. اما مقدار محصول سال جدید خیلی مهم است، باید به انتظار بنشینیم تا ببینیم اردیبهشت ماه وضع ما و آمریکایی‌ها در تولید چه می‌شود، سپس می‌توان در مورد قیمت‌های آینده قضاوت کرد.

جمع‌بندی من برای سال ۱۴۰۰ سالی امیدوارکننده و خوب است. فکر می‌کنم که ما در هر حال یک رشد اقتصادی کم یا زیاد را در کشور تجربه خواهیم کرد و از وضع منفی بیرون خواهیم آمد. فکر می‌کنم در این سال در زمینه پسته جای نگرانی وجودنداشته باشد و بتوانیم میزان مانده پسته امسال و محصول سال آینده را به خوبی مدیریت کنیم.

آنچه که من در مورد وضعیت اقتصادی کشور ارائه کردم نه دانش و نه در تخصص من بوده، بلکه نتیجه فرصت ارتباطات بیشتر و هم اندیشی است که با افراد فعال و آگاه در این حوزه دارم.

ما به جلسات و هم‌اندیشی بیشتر در صنعت پسته نیاز داریم و استدعای من از انجمن این است که یک نگاه همه‌گیر با حضور همه فعالان صنعت پسته داشته باشد. موضوعات بهره‌وری تولید، آب، شناخت بازارهای جهانی و رصد سیاست‌گذاری‌های غلط مسئولین و پیشگیری از آنها جزء مباحث جدی هستند که باید در دستور کار باشند.